

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

NatuurlijkDelfland@knnv.nl
www.knnv.nl/afdelingDelfland
facebook: KNNV-afdeling-Delfland
instagram: knnvafdelingdelfland
Youtube: [klik hier](#)

Nieuwsbrief 263 8 oktober 2024

Natuurlijk Delfland

Natuurlijk Delfland staat voor samenleven met de natuur

Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk, Ypenburg-Leidschenveen (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.

Afdeling van de Natuurvereniging KNNV

VOORUITBLIK

Rubriek Lief en Leed

Leden die een geboorte meemaken, gaan trouwen, ziekenhuis opname, overledene in de directe kring. Stuur een bericht voor deze rubriek.

Jaarthema 2024: Schoner water

Soort van het seizoen Zomer: ijsvogel

Kijk in oktober tot en met december uit naar prachtige vogel; maak foto's en meld deze via natuurlijkdelfland@knnv.nl; vermeld plek waar je ze gezien hebt.

Wij publiceren deze in onze Nieuwsbrief. Je kan ze ook rechtstreeks bij waarneming.nl melden.

Het Soort van het seizoen is één van de activiteiten in ons jaarthema Schoner water, [klik hier](#) voor de informatiebrief.

Brandende vraag aan nieuwsbrieflezers die nog geen lid zijn

Natuurlijk Delfland heeft zo'n 520 leden en 2650 wekelijkse nieuwsbrieflezers! De vraag aan de nieuwsbrieflezers die nog geen lid zijn is... Lieve mensen, wordt het niet eens tijd om lid te worden?! Speciaal voor de twijfelende lezer hebben we een lucratief eindejaar voorstel: Word nu voor slechts €8,- lid van Natuurlijk Delfland. Steun ons hiermee en doe van 1 oktober t/m 31 december 2024 gratis mee met alle activiteiten die georganiseerd worden, bijvoorbeeld met excursies en lezingen. Na 31 december loopt je proeflidmaatschap af, maar we hopen natuurlijk dat je het zó leuk vindt (of nuttig) dat je het in het nieuwe jaar naar

een jaarlidmaatschap zal omzetten.

Scan de QR code om lid te worden en vermeld in het (laatste) veld 'opmerkingen':

PROEFLIDMAATSCHAP.

Landelijke Nieuwsbrief KNNV

Van onze landelijke vereniging is de Nieuwsbrief van september uitgekomen, als je deze niet hebt ontvangen ga dan naar <https://knnv.nl/>

Rol naar beneden en vul na "Op de hoogte blijven? Schrijf je nu in!" je gegevens in

Elke donderdag 11.05 uur, omroep Delft

Geert beantwoordt vragen over Natuurlijk Delfland. Luister mee [klik hier](#)

Waar is Natuurlijk Delfland actief?

Natuurlijk Delfland heeft een groot werkgebied. Sommige dingen doen we overal, maar andere ook bij jou om de hoek.

[Klik hier](#) dan zie je waar we actief zijn

8 oktober, 14.00 – 16.00 uur, bestuursvergadering, Melarium

In het Melarium, **gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijsseweg, Delft.**

Als je de agenda wilt ontvangen? Stuur een email aan natuurlijkdelfland@knnv.nl

10 oktober, 10.00 – 12.00 uur, paddenstoelen

Vooraf aanmelden is verplicht via paddenstoelen@delfland.knnv.nl

Niet-leden kunnen 1 keer per jaar mee, mits er plaats is.

10 oktober 16.00 – 20.00 uur, Westland Doet Duurzaam

Een inspiratiemarkt en spreker Helga de Leur

We staan er met een kraam

World Horti Center, Europa 1, 2672 ZX Naaldwijk. [Meld je aan voor een gratis toegangkaart](#)

10 oktober, 20.00 – 22.00 uur, Botswana, Natuurschuur

Plaats van handeling: de Natuurschuur, Linnaeuspad 3, 2616 LT Delft. Er zijn geen kosten voor de lezing; wel voor de koffie.

Hans Zweekhorst laat zijn ervaringen zien van een reis naar Botswana; dus hij praat over vogels, de bevolking en de verder overweldigende natuur. Bijzonder is onder andere de Okavango-rivier; een natuurfenomeen, niet alleen omdat deze nu eindigt in de Kalahariwoestijn en niet meer in de Indische Oceaan. Naast prachtige vogels komen ook rauwe vreetfestijnen, rivieren, savannes, zoutvlakten en de baobabs, bomen met de wortels naar boven, aan de orde. De dieren zijn in Botswana nog de baas!

12 oktober, 10.00 – 12.30 uur, Japanse duizendknoop digitaal, Rijswijk

Plaats: Natuurtuin Rijswijk, Hazepad 5, 2287 DE Rijswijk.

Bewoners van Rijswijk en omgeving worden uitgenodigd om naar deze bijeenkomst te komen. De gemeente Rijswijk heeft Natuurlijk Delfland gevraagd om bewoners te mobiliseren voor het melden van de Japanse duizendknoop. Deze invasieve plantensoort verdringt inheemse flora en fauna, zoals insecten en vogels. Om verdere verspreiding tegen te gaan, is het belangrijk dat eigenaren en beheerders maatregelen nemen tegen de groei en verspreiding van deze plant.

Tijdens de bijeenkomst wordt uitgelegd hoe bewoners meldingen kunnen doorgeven. Iedereen krijgt persoonlijke toegang tot het gemeentelijke meldsysteem.

Aanmelden is verplicht, omdat het noodzakelijk is om de benodigde app op je smartphone te installeren. Stuur hiervoor een e-mail naar natuurlijkdelfland@knnv.nl

Na aanmelding ontvang je instructies om de app op je telefoon te installeren

14 oktober, 20.00 – 21.30 uur, programma-avond

Om mee te denken en mee te organiseren voor het programma van het 1de kwartaal 2025 via zoom. Vraag de zoomcode aan medewerkernatuurlijkdelfland@gmail.com

Tuintip: Moestuin in oktober

- Berg bonenstaken op een droge plek op.
- Heb je last gehad van spintmijt in de bonen, ontsmet dan de stokken door ze door een (buiten)vuur te halen.
- Zodra tomatenplanten gaan afsterven oogst u alle tomaten, ook de groene. Laat deze op de vensterbank narijpen of maak er chutney van.
- Zaai op kale stukken een groenbemester zoals winterrogge.
- Oogst niet-winterharde groenten zoals broccoli, bloemkool, koolrabi, pompoen, courgette, paksoi en bonen.
- Snoei appel- en perenbomen.

Sterrenhemel**woensdag 9 oktober**

02.31: Vannacht is een verduistering van Ganymedes in de schaduw van Jupiter in zijn geheel te zien. De verduistering begint om 2.31 uur, wanneer Ganymedes in de schaduw van Jupiter verdwijnt, en eindigt om 4.33 uur, op het moment dat Ganymedes weer uit Jupiters schaduw verschijnt.

09.05: Jupiter is stationair in ecliptische lengte. De planeet keert zijn bewegingsrichting langs de ecliptica om en gaat tegen de gangbare richting in bewegen. Hiermee begint Jupiter's oppositielus en de planeet wordt steeds beter zichtbaar naarmate zijn oppositie nadert. De planeet is op dit moment met name 's ochtends goed zichtbaar en de opkomst van de planeet vindt elke dag iets vroeger plaats. Tijdens de oppositie zal Jupiter rond zonsondergang opkomen en rond zonsopkomst weer ondergaan, en daarmee vrijwel de gehele nacht zichtbaar zijn. Jupiter is met het blote oog als een opvallend heldere "ster" aan de hemel zichtbaar. Al met een verrekijker (op statief) zijn de vier grote Galileïsche manen te zien.

22.02: Tussen 22.02 en 3.00 uur (10 oktober) nemen we alle grote Jupitermanen ten oosten van de planeetschijf waar. Vanaf Jupiter gezien zijn dat Io, Europa, Ganymedes en Callisto. Jupiter staat in het oosten op een hoogte van 24° boven de horizon. Om de Galileïsche manen van Jupiter te bekijken is een stabiele verrekijker voldoende.

donderdag 10 oktober

01.48: Vannacht is een overgang van de Jupitermaan Io en van Io's schaduw over de planeetschijf van Jupiter volledig te zien. Om 1.48 uur zien we het begin van de schaduwovergang op het moment dat Io's schaduw op het oppervlak van Jupiter verschijnt, en eindigt om 5.11 uur,

wanneer Io de schijf van Jupiter weer verlaat. In de tussentijd is te zien hoe Io voor de Jupiterschijf verschijnt (03.00 uur) en Io's schaduw het Jupiteroppervlak weer verlaat (03.59 uur).

20.55: De Maan is in de fase van Eerste Kwartier. De rechter helft van de Maan is nu verlicht en de Maan is vooral in de avond en vroege nacht zichtbaar. Om de Maan waar te nemen door een verrekijker of telescoop is de tijd rond Eerste Kwartier zeer geschikt. Op de grens tussen het verlichte en het donkere deel van de Maan komt de Zon net op. De lange schaduwen van de bergen en krateranden brengen een extra diepte-effect met zich mee en het maanoppervlak krijgt daarmee, bekeken door een kijker, een duidelijk driedimensionaal karakter.

maandag 14 oktober

00.03: Vannacht is een overgang van de Jupitermaan Europa en van Europa's schaduw over de planeetschijf van Jupiter bijna helemaal te zien. Om 0.03 uur zien we het begin van de overgang wanneer Europa de schijf van Jupiter betreedt, en duurt tot 2.35 uur, wanneer Europa de schijf van Jupiter weer verlaat. In de tussentijd is waar te nemen hoe Europa's schaduw de Jupiterschijf verlaat (om 00.13 uur).

20.16: De Maan staat 51' ten noorden van Saturnus (+0,7m), in het sterrenbeeld Waterman. De dichtste nadering vindt om 20.16 plaats, in de Lage Landen op 19° hoogte boven de zuidoostelijke horizon. De Maan is voor 89% verlicht.

Groene winkel

Onder andere het verkoopadres van de KNNV Uitgeverij en de Jeugdbondsuitgeverij
Bij KNNV uitgaven ontvangen leden 10% korting, bestel via natuurlijkDelfland@knnv.nl

ZAKGIDS Padden stoelen

130 SOORTEN | STAD, DORP EN TUIN

KNNV UITGEVERIJ

NICO DAM & THOMAS W. KUYPER

Zakgids Paddenstoelen

130 soorten in stad, dorp en tuin door
Nico Dam en Thomas W. Kuyper
Prijs: € 19,95

Zakgids Paddenstoelen' behandelt meer dan honderd algemene soorten paddenstoelen die je in Nederland in een stedelijke omgeving kunt aantreffen, zoals in wegbermen, tuinen en bloembakken.

Elke paddenstoel wordt kort beschreven, met aandacht voor de onderscheidende kenmerken, en geïllustreerd met foto's. Bij iedere soort is een QR-code toegevoegd, die doorlinkt naar de betreffende pagina op www.verspreidingsatlas.nl.

TERUGBLIK: Waarnemingen

Waarnemingen

Ook waarnemingen zonder foto's blijven welkom.

Wij gaan er vanuit dat je je waarneming zelf meldt via www.waarneming.nl

Nb. De afspraak in de vogelwereld is dat foto's met nesten en eieren niet worden gepubliceerd om ze niet te verstoren. We zullen dus alleen de waarneming in de Nieuwsbrief opnemen.

29/9, **netstelige heksenboleet**, Bruun van der Steuijt

1/10, Bruun van der Steuijt

1/10, **labyrintzwam**, Delfgauw, Bart Hendriks

1/10, **nachtelijke glastuinbouw verlichting**, Delfgauw, Bart Hendriks

1/10, 19.00 uur, ondergaande zon richting Schipluiden, Lia Claus

4/10, **reuzenkwal**, Kijkduin, Lia Claus

5/10, wordt dit het nieuwe bosareaal?, Abtswoudse bos, Delft, Freek Boon

5/10, **veenmol**, Kindertuin de Boterbloem, Delft, Aukje Gjaltema

6/10, **windevedermot**, Den Hoorn, Willemein Poot

26 augustus, Uitgestorven lichte koekoekshommel gespot in de Kandelaar.

Goed maaibeheer Hoogheemraadschap van Delfland, [Klik hier](#)

TERUGBLIK: Activiteiten

21 maart tot 31 oktober 2024, NK Tegelwippen tegels eruit groen erin, Bruun van der Steuijt

Oktober, Monitor Delflandsedijk 2024 toegevoegd aan de Kennisbank

Natuurlijk Delfland is gevraagd om eenzelfde monitor uit te voeren op de Delflandsedijk als in 2021 door EURECO en Biodivers B.V.

Het verslag door Cor Nonhoff is te zien op de Kennisbank, [klik hier](#)

30 september, toekomst boeren in Midden-Delfland

Grote opkomst bij bijeenkomst Midden-Delfland Vereniging over toekomst boeren (zie foto Huub van 't Hart).

De sprekers spraken met veel passie over hun Midden-Delfland.

John Kleijweg deed een overtuigende oproep aan de boeren om beter voor de weidevogels te zorgen.

Biologische boer Roel van Buuren en kringloopboer Arnold van Adrichem maakten duidelijk dat zij alles willen doen voor de weidevogels, maar het moet de boeren dan wel economisch mogelijk worden gemaakt. Ze hielden een pleidooi voor meer regionale verkoop van producten met een betere marge.

Andere sprekers pleitten voor het in de hand houden van de grondprijzen. Dirk Post gaf kritiek op de activiteiten van landbouwmachineproducent Lely. Pia van Oord vroeg aan de wethouder De Leede of in de omgevingsplannen een bepaling over duurzaam boeren kan worden opgenomen. De wethouder vond dat een interessant idee en gaat dat uitzoeken.

1 oktober, excursie Planten op straat, Fuitlaan, Delft

Niet alleen de tijd was apart (17.30 – 18.30), de bekendmaking van de excursie was ook bijzonder te noemen (namelijk 4 uur voor de start van de excursie). Maar er zijn altijd weer mensen die dan toch weten te komen, deze keer ene Geert v. P. We gingen meteen aan de slag en zoals dat gaat: met zijn tweeën zie je meer dan alleen. Buiten de eerder gemelde planten zagen we: **liggende ganzenvoet, driebloemige nachtschade, alexandrijnse klaver** en **Amerikaanse hanenpoot**

(*Echinochloa frumentacea*). Allemaal zeldzaam volgens Waarneming.nl.

Een vervolg op het ontdekavontuur zit er niet in, twee dagen na het bezoek was alles weggehaald.

liggende ganzevoet

driebloemige nachtschade

grijze mosterd

Werkse!

2 oktober, nest van Aziatische hoornaar gevonden in Pasgeld

Imker Maarten Klein werkt samen met de bewoners van Pasgeld aan de opsporing van de nesten van de Aziatische hoornaar. Eén nest is nu gespot geeft Elly Koole door. Zie foto Arno Eisses met telelens.

2 oktober, Natuurcafé gallen, Melarium

Wat een fijn natuurcafé hadden we vandaag, met het onderwerp "gallen". Met dank aan Willemein, en Marian die voor een aantal gallen hebben gezorgd. Linda en ikzelf hadden ook nog meegenomen. Onder het genot van koffie en thee is die voorraad op naam gebracht door Roy, Linda, Geert en ondergetekende en in de show bakjes gedaan. Per boomsoort een eigen bakje. We zijn ook buiten nog gaan kijken bij de wilgen en eiken rondom het Melarium en ook deze gallen zijn nu toegevoegd aan de nieuwe verzameling in het Melarium.

Benieuwd naar de beginnende verzameling en heb je misschien zelf gallen om toe te voegen, kom dan naar het volgende natuurcafé op 6 november. Het thema is dan braakballen uitpluizen. Marijke .Heijne

We hebben tijdens het afgelopen Natuurcafé een start gemaakt van een collectie Gallen.

3 oktober, 10.00 – 12.00 uur, paddenstoelen, 's Gravenzande

Geen verslag ontvangen.

4 oktober, inventarisatie planten, Berkel Rodenrijs

Het was alweer de laatste inventarisatie van de planten dit seizoen. We waren in Berkel en mensen gesproken die mee wilden helpen zoeken naar wat we waren verloren. Maar ook mensen die het leuk vonden dat we wilde planten zochten; dus we hebben wat brochures uitgedeeld. Het grootste vraagstuk was een groot gras dat we niet dagelijks tegenkomen. Het bleek geen prachtriet, maar wilde sorgo, Cor Nonhof

5 oktober, bestrijding Aziatische hoornaar

Op verschillende locaties zijn acties tegen de Aziatische hoornaar ondernomen. In de Hammenpoort heeft Hans van Mechelen een lokpot opgehangen. In Pasgeld, in het Ackerfijkse Bos en in het Delftse Hout bij de Papaver zijn nesten verwijderd. Zie de foto's.

5 oktober, 13.00 - 15.00 uur, excursie Abtswoudse Bos

De Midden Delfland Vereniging had gevraagd om een excursie te leiden. Geert heeft er een expeditie van gemaakt.

De startpunt was de tramhalte van Lijn 1; via het Abtswoudse Park met o.a. de Bomenwand, op Veelust was imker Hans van Meggelen net aanwezig die iets vertelde; via het Abtswoudse Bos waarin we via verharde en onverharde paden naar de Alkstraat liepen om zo weer bij Lijn 1 uit te komen. Er waren ook deelnemers uit Scheveningen aanwezig, die nog nooit in het Abtswoude Bos

waren geweest, het was voor hen en vele anderen een openbaring.

5 oktober, zonsondergang in Pasgeld

Prachtige foto van Elly Koole om de landschappelijke waarden van dit deel van Rijswijk te laten zien.

Natuurlijk Delfland voert samen met Bewonersorganisatie Pasgeld Natuurlijk actie om de meest natuurrijke delen niet te kappen en onbebouwd te laten.

Het gaat o.a. om de iconsoorten ransuil, bosuil, kerkuil, sperwer, haas, konijn, watervleermuis en hermelijn.

6 oktober, Wetenschapsdag: Hoe werkt het, Melarium.

In het Melarium hebben Jos, Truus, Roy, Geert en de imkers de bezoekers het nodig verteld over wormen, de zon, Natuurlijk Delfland, het Melarium en de bijen.

Truus had de kachel aangestoken, waardoor het ook met open deur behaaglijk en knus was. Dit allemaal in het kader van de Landelijke Wetenschapsdag

Aan de koffie

6 oktober, oude en nieuwe poel Vlaardingen

De nieuwe poel van Vlaardingen is weer bezocht. Er schieten bij de nieuwe poel veel zwarte elzen op. Om deze te bestrijden bij de oude poel maait men gefaseerd de oever. Dat moet eens in de twee, drie jaar, omdat anders het hout te dik wordt. De meerkoetjongen in de nieuwe poel zijn uitgevlogen op een jong na. In het centrale diepste deel is toch nog wat vegetatie te vinden. De meerkoeten duiken ernaar en vinden zo te zien toch nog wat. Langs de randen is alles weg.

De oude-

en de nieuwe poel

6 oktober, inventarisatie van muurflora

mannetjesvaren

tongvaren

De inventarisatie van de muurflora gaat door. Door achterstallig onderhoud groeit er een mannetjesvaren hoog tegen een gevel bij een regenpijp in de Spieringstraat. In de Molslaan een joekel van een tongvaren gevonden. Er is veel onderhoud gepleegd, maar er is overal heel veel gespaard gebleven. Alle lof voor de gemeente en de aannemer.

7 oktober, 9.00 uur, zwerfafval rapen Groene Strand

Geen verslag ontvangen.

Melarium ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers Natuurlijk Delfland (1ste verdieping) en de Imkervereniging Delft (begane grond). Het Melarium is te bereiken via de Thijsseweg 11 in Delft. Hier aan het einde van de Thijsseweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Na 10 minuten lopen of 3 minuten fietsen zie je het Melarium.

Gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijsseweg, Delft.

Voor verhuur voor groepen tot tien deelnemers neem contact op met de beheerder van het Melarium, 06 - 13 07 07 14, natuurlijkDelfland@knnv.nl.

Klik hier voor meer informatie

Als je niet langer op de hoogte gehouden wilt worden stuur een email aan:

nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe

Verstuur een lege email, zonder daar iets aan te veranderen.

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door de volgende personen

Ted Kruithof, verwerken van de inzendingen

Piet Makkes, redactie

Geert van Poelgeest, eindredactie en versturen

En vele personen die in de bijdragen staan.

Het redactieadres is natuurlijkDelfland@knnv.nl zie ook het briefhoofd.

TIPS

29 september tot 6 januari 2025, Doe-expo Waterwerkers bij Duurzaamheidscentrum De Papaver

	<p>Je kan deze vrolijke, interactieve expo gratis bezoeken tijdens de bezoeken van De Papaver, van dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 tot 17.00 en van zondag van 13.00 tot 17.00 uur.</p> <p>Er is een storing in de waterfabriek en er wordt geen water meer gezuiverd. Kom jij helpen? Ondertussen leer jij van alles over water. Van riool- en drinkwaterzuivering, van dieren en planten die in het water leven, tot waterverspilling en waterbesparing. De expo is heel geschikt voor gezinnen met kinderen en voor de groepen 5 tot en met 8 van de basisschool.</p> <p>Voor de kinderen van 4 tot en met 7 jaar is de speurtocht 'Waterdoppies' gemaakt in de tuin van De Papaver. Ze vertellen je bijvoorbeeld hoe een boom drinkt en waar regenwater naartoe gaat.</p> <p>Meer info, klik hier</p>
<p>Delfland wil inwoners meer betrekken bij werk en organisatie</p> <p>Het Hoogheemraadschap van Delfland is gestart met de werving van vrijwilligers om de inwoners meer te betrekken bij de uitdagingen waar het waterschap voor staat. Delfland noemt deze vrijwilligers 'Vrienden van Delfland'. Dit initiatief vloeit voort uit het vrijwilligersbeleid dat begin dit jaar is vastgesteld door de Verenigde Vergadering. Belangstellenden kunnen meer informatie vinden en zich aanmelden op de website van Delfland: , Klik hier</p>	
<p>Woon je in Delft en ben je benieuwd naar de luchtkwaliteit in onze omgeving?</p> <p>Heb je een plek voor een fijnstofmeter in de tuin, aan de gevel of op het balkon? Help dan mee met het nieuwe meetnetwerk van Luchtwachters Delft. De fijnstofmeter verzamelt de komende drie jaar waardevolle gegevens en zo krijgen we inzicht in de luchtkwaliteit in de stad. Klik hier</p>	
<p>In Nederland 77% wetlands aangetast tegenover 21% wereldwijd. Herstel is mogelijk!</p> <p>Weten hoe? Klik hier</p>	
<p>Waterschap haalt wettelijke KRW-norm in 2027 niet en kijkt naar juridische gevolgen</p> <p>Meekijken?...klik hier</p>	
<p>De cv voorbereiden op het najaar?</p> <p>Klik hier</p>	
<p>13 oktober, 13.00 – 16.30 uur, welkom in het NME Centrum en in onze tuin</p> <p>Locatie Hazepad 5, 2287 DE Rijswijk.(NME=Natuur en Milieu Educatief)</p> <p>Om 13.30 uur: De laatste ontwikkelingen in de Natuurtuin. Vanaf 14.00 uur: Verschillende rondleidingen door de tuin, voor volwassenen en kinderen: Meer info, klik hier</p>	

Wij sturen je zonder
kluitje het riet in.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk Delfland

delfland.knnv.nl

Kijk voor de activiteiten in het hele kwartaal op onze site

Want het programma wordt regelmatig aangevuld.

[Klik hier](#)

Natuurlijk Delfland is een actieve natuurvereniging.

Geef onze club draagvlak met je lidmaatschap.

[**INSCHRIJFFORMULIER**](#)

Delen mag

We vinden het fijn als je deze nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.